

Hvorfor er dansk svært? (3)

Af Anne-Marie Hatami-Rezania,
lærer i dansk som andetsprog

I de foregående 2 numre af ...i dialog har vi hørt om det, der gør dansk til et svært sprog at lære, nemlig udtalen med de mange vokallyde, stumme bogstaver og uoverensstemmelsen mellem skrift og tale. Vi har hørt om det måske allersværeste forhold ved dansk: sprogets særlige trykrytmiske udtale, der bevirker, at ord og endelser "spises", og gør det vanskeligt at lære at forstå dansk. I denne sidste artikel handler det om de forhold i sprogets grammatik og sprogbrug, som især volder vores kursister problemer.

Der er en familie, der bor der

At dansk er svært skyldes først og fremmest de lydige forhold. Dansk har ikke nogen særlig vanskelig grammatisk struktur. På det punkt har sproget samme sværhedsgrad som sine nabosprog, men der er naturligvis grammatiske elementer, som ikke er så ligetil.

Et af dem er omvendt ordstilling i hovedsætninger, noget vi kun deler med nabosprogene: Subjekt (grundled) og verbal (udsagnsled) skifter plads, når sætningen er et spørgsmål, eller hvis sætningen indledes med andre led, fx: "Hun kommer i morgen." "Kommer hun i morgen?" "I morgen kommer hun." Et andet ordstillingsproblem er, at centraladverbier som "ikke" og "også" placeres forskelligt i hoved- og bisætninger: "Hun kommer ikke (efter subjekt og verbal), hvis han ikke kommer (mellem subjekt og verbal)."

I en dansk sætning kan vi ikke lide, at subjektet (grundledet) er ubestemt, så vi sætter et ekstra subjekt, "der", ind. Vi siger ikke "En flaske står på bordet, men "Der står en flaske på bordet". "Der" har ingen betydning, og det kan være svært at begribe, især når der også er forvekslingsmuligheder med adverbiet "dér" (på det sted) og det relative pronomen "der" (som), fx "Der er en familie, der bor der".

Adjektiverne (tillægsordene) er også vanskelige, idet de bøjes efter køn, tal og bestemthed. De får også den bestemte form af et substantiv (navneord) til at skifte form: uden adjektiv "huset", med adjektiv "det store hus".

På dansk har vi en udbredt forkærlighed for retningsangivelser. Vi vil gerne vide, om en person skal op, ned, ud, ind, hen, over eller hjem til sine venner, og efterfølgende er oppe, nede, ud, inde, henne, hjemme ellerovre hos dem. Og hvorfor hedder det lige "ud i køkkenet"; men "ind i stuen"?

Præpositioner (forholdsord) volder problemer på de fleste sprog, og dansk har rigtig mange forskellige anvendelser. Det hedder fx "på posthuset", "i banken", "hos bageren", "til fest", "ved bordet" osv. Og så kan præpositioner og adverbier variere betydningen af verbalsammensætninger på utallige måder. Tænk fx på sammensætninger med "tager": tager på, tager af, tager til, tager med, tager op osv., eller med "holder": holder op, holder til, holder med, holder af, holder ved, holder på, holder ud osv.

Sammensatte ord er et kapitel for sig. Et eksempel er ordet "langtidsplanlægge", der er sat sammen af ikke mindre end 4 ord. Dertil kommer, at det kan være svært at vide, hvordan man skal sammensætte ordene, om de blot skal sættes sammen, eller skal der indsættes et e eller et s som bindeled.

Vi mangler "go" og "please"

På dansk skelner vi, i modsætning til andre sprog, mellem ord som "da" og "når", mellem "ved" og "kender" og ikke mindst mellem "tror" og "synes".

Til gengæld har vi ikke noget ord for "go", altså et bevægeverb, der dækker alle former for bevægelse og "transport", og vi må i stedet bruge ord som "skal" og "tager", hvis det altså ikke lige er relevant at angive transportmåden, fx cykler, går eller kører.

Vi har heller ikke noget ord for "please", og må i stedet bruge forskellige spørgsmål for at opnå samme grad af høflighed. Høflighed varieres som på andre sprog efter situationen. Fra det meget uformelle: "Giv mig lige bogen!", hvor det lille ord "lige" har altafgørende betydning, og til det mere formelle "Vil du godt række mig bogen?" Den gamle formelle form "Vil du være så venlig at række mig bogen?" har pga. den udbredte brug af ironi i dansk efterhånden fået en kommanderende klang, mens "Du kunne vel ikke række mig bogen?" stadig kan bruges.

Der er også noget, der er nemt

Nu har vi hørt en del om det, der gør dansk til et svært sprog. Men fortvivl ikke, der er svære elementer i alle sprog, og dansk har også sine gode sider. Fx bøjes verber (udsagnsord)

ikke i person og tal, og de har i øvrigt ret få bøjningsformer sammenlignet med mange andre sprog.

Substantiver (navneord) har kun 2 kasus på dansk: bogen, bogens; pronominer (stedord) har 3: han, ham, hans. Til sammenligning har tysk 4, polsk 7 og finsk 15.

Igen bliver vi mindet om, at sværhedsgraden i et nyt sprog afhænger meget af det sproglige udgangspunkt, man har. Nogle sprog skelner ikke mellem bestemt og ubestemt, nogle sprog bruger kun få præpositioner, nogle bøjer ikke verber i tid, nogle efterhænger elementer, som vi foranstiller osv.

Dansk kan læres, men vi kommer ikke uden om, at det især på grund af sin udtale ikke er det nemmeste i verden. Det er vigtigt, at vi, der har dansk som modersmål, er lydhøre, tålmodige og tolerante, og at vi anerkender den indsats, det kræver at lære vores særprægede sprog.

Der henvises til de foregående numre af ...i dialog: "Dansk blandt verdens sprog" i nr. 2 og "Hvorfor er dansk svært 1 og 2" i nr. 3 og 4 på www.sprogcentervejle.dk.

Og plastspecialisten boede i Vamdrup

Af Bistra Andersen, civilingeniør og kursist på Sprogcenter Vejle indtil december 2008.

Jeg kommer fra Bulgarien, og jeg har en uddannelse med i bagagen som civilingeniør i kemi med plastmaterialer som speciale og flere års arbejde inden for karakterisering og levetidsoptimering af plastmaterialer - herunder også et Ph.D.-arbejde. Min uddannelse til kemiingeniør har jeg taget på universitetet i Bulgariens hovedstad, Sofia.

I 2001 flyttede jeg til Tyskland for at blive ph.d.-studerende ved Martin-Luther-Universität Halle (an der Saale). Der mødte jeg min mand, Torsten Andersen, da han arbejdede som forsker ved "Max Planck Institut für Mikrostruktur Physik". Jeg har også arbejdet som forsker ved Institut für Verbundwerkstoffe (Institute of Composite Materials) i Kaiserslautern, ligeledes i Tyskland, hvor jeg udviklede og karakteriserede kompositmaterialer til brug i bil- og flyindustrien.

Men det var en midlertidig stilling, og jeg ønskede mig en fast ansættelse. På grund af det søgte jeg et nyt job og blev ansat som forskningsingeniør på Innovation Centret i firmaet BOREALIS i Linz i Østrig. Jeg var meget koncentreret om min karri-

LEGO søgte en "Polymers Specialist" til udvikling af plastmaterialer til koncernens fremtidige produkter. Det er Bistra Andersen, og hun bor såmænd i Vamdrup.

ere, men jeg ville også have børn. Da jeg blev gravid, besluttede vi os for at flytte til Danmark, fordi der ikke var mulighed for børnepasning i Østrig. Der eksisterede der nemlig ikke noget som dagplejemor eller vuggestue. Det betød, at jeg enten skulle opgive mit arbejde og passe vores barn eller fortsætte min karriere og finde en au-pair til babyen.

I mellemtiden fik min mand et job på LEGO i Billund, og i februar 2007 flyttede vi til Vamdrup. Jeg passede vores datter, indtil hun var 8 måneder, og i februar 2008 begyndte jeg at lære dansk på Sprogcenter Vejle og kom ind på DU 3, modul 3. Det at lære dansk hurtigt har været meget vigtigt for mig her, for i de mange år, jeg har været sammen med min mand i Tyskland og Østrig, talte vi engelsk som fællessprog. Men nu er det efterhånden dansk, der fylder mest.

I oktober fandt jeg en meget interessant jobannonce på internettet, hvor LEGO søgte en "Polymers Specialist" til udvikling af plastmaterialer til koncernens fremtidige produkter. Jeg søgte stillingen, blev indkaldt til en samtale og fik jobbet. - Den 1. december 2008 blev jeg så ansat i LEGO's specialafdeling, Polymer Technology, hvor jeg skal udvikle nye plastmaterialer og sikre, at de lever op til krav fra blandt andre myndigheder, designere og alle led af forsyningskæden. Jobbet omfatter også materialeanalyse, kvalitetskontrol og rådgivning.